MONITOR

Na Rok Pańſki 1782.

Num: XCVI.

Dnia 27. Liſtopada.

Quid Per Deos optabilius ſapientia, quid præſtantius, quid homini melius? Cic:

Coż drożſzego nad mądrość bydź może na Swiecie.

Mądry w pośrzod nieſzczęścia iéſt ſzczęśliwy przécie.

Mści Panie MONITOR.

NIemaſz żadnego na świecie Człowieka, ktoryby ſzczęśliwym bydz w życiu nie pragnął, lecz tego co ſzczęśliwe czyni ży-

cie, nie wſzyſzſcy przeniknąc mogą. Dla czego tak mocno w ſwoich rożnią ſię zdaniach, że prawie każdy z nich coraz inne i odmienne do wynalezienia prawdziwego ſzczęścia obiera poſrzodki.

Jedni chcąc widzieć Swiat ten cały napoiony niewygaſłą nigdy o ſobie ſławą, do naywyżſzych w Oycyznie ubiegaią ſię urzędow, iakoby tak żyć mieli nayſwobodniey, i nayſpokoyniey. Ale o iak wiele w tym wyſokim doſtoieńſtw ſtanie niſkich upadkow ſłuſznie obawiać ſię potrzeba, częścią dla przewrotney poddanych chytrośći, częśćcią dla zarzącey ſię w ſercach poſtronnych nienawiśći.

Mamy niezawodnych tey prawdy ſwiadkow owego Karola ktory

ry z Cesarza żebrakiem został, owego Seiana na dworze Tybe-ryusza Cesarza Rzymskiego Nay-wyższego Ministra, ktory przez nagłą srogiey fortuny odmianę w niewolnicze wpadłszy Kaydany, z dostoieństwem i życiem się pożegnał.

Nieprzepominam i owego sławnego męstwem i odwagą Belizaryusza, ktory Gotow, Wandalow, Persow, i inych wielu nieprzyiacioł zwyciężywszy, w nadgrodę prac swoich oczy utracił.

Ta iego potym iałmużny żebrzącego była proźba. Daycie obażanek Belizaryuszowi, ktorego szczęście wyniosło, a zazdrość oślepiła.

Dru-

Drudzy rozumieią, że Człowiek niezmierne posiadaiąc bogactwa iest zupełnie szczęśliwym. Ale ktoż niewie, że te iako pracowitych w nabywaniu ich wyciągaią zabiegow, tak nabyte ustawiczną sprawuią niespokoyność, z tąd naybardziey, że tacy im więcey maią, tym więcey mieć pragną. (*)

A zatym ustawiczną myśli swoie napełniaią boiaźnią, aby ich od tych maiątkow albo rannieysza nad spodziewanie nie odłączyła śmierć, albo ie mściwa zawisnych nieprzyiacioł nie wydarła ręka, iako Krezusowi Krolowi Lidyiskiemu w całey Azyi naybogatszemu, ktory w krotce szczęścia odmiany doznał, bo od Cyrusa Monarchy

(*) Creverunt, opes & opum furiosa cupido
Ec cum possideant plurima, plura volunt.
Ovid lib, 1. Fast: v. 195.

Perſkiego zwoiowany, z Państwa i Dobr ogołocony, do ſłupa ogniem otoczonego przywiązany, nędzne życie haniebnie zakończył. Albo na koniec innym iakim nieſzſczęśliwym nie zagineły przypadkiem iako Xerxesowi Krolowi Perſkiemu, ktory maiąc na milion Okrętow ſwoich zwyciężony od Grekow, iedną łotką powrocił do domu. A tak i ci tu ſwoią zakładaiąc ſzczęśliwość w ſamym pomyślności założenia kreſie nayprzykrzeyſzych nielitościwey fortuny doznaią cioſow.

Jnni życia wolność, przez ktorą wyuzdanym na wſzyſtko złe zadoſyć ſię czyni paſſyom; ſzczegulnieyſzym dla ſiebie bydz uznaią dobrem, z tąd ſię nayſzczęśliwſzemi ſądząc, że kiedy tylko, i w

iaki

iaki ſpoſob chcą, zawſze bez prawnych ſwoich dopinaią zamyſłow.

Lecz o iak wielekroć iuż to na krotkość przemiiaiącego ſzczęśćia, iuż na czas dni życia ſwobodnego połykaiący, iuż na przyzwoity złym czynnościom patrzących koniec, iako to Domiciana, (ktory ſam ſobie puinałem ſmierć zadał. Kommodyuſza, ktory od pewnego ſzermierza imieniem Narcyſa uduſzony zoſtał, Heliogabala, ktory od zhukanego Woyſka zamordowany był) i innych roſpuſtnego życia miłośnikow potykaiący, gwałtowna przeraza boiaźń.

Uſtąpcie woła Cycero z naywyżſzym waſzym rozwiezli i ſwawolni ſzczęściem, na ſamych ſię roſkoſzach i dogadzaniu zmyślnośći gruntuiącym. Bo człowiek, ktory

z iſto-

z iſtoty ſwoiey iako mowi Ary-
ſtoteles pragnie uczyc ſię, i wiele
umieć, nigdy temi roſkoſzami na-
ſycony nie będzie.

Jeżeli Człowiek przez rozum
rożni ſię od zwierząt, toć przez
wydoſkonalony rozum i nad pow-
ſzechne ſzczęście, i nad gmin po-
ſpolitego zwykł bydź wynieſiony
ludu. A to nie ieſt, że naymo-
cnieyſzym dowodem rozum każ-
dego doſtatecznie przekonywaią-
cym że zupełne w tym życiu u-
zczęśliwienie w prawdzywey mądro
śći kto ſzuka, znaleść go może a za-
tym ludzie w naukach oświeceni,
ludzie prawdziwey mądrośći du-
cha maiący, nie powinni ſię nazy-
wać nieſzczęśliwemi.

Reſzta w naſtępuiącym Monitorze.